

Nomada leucophthalma gedrag

Wopke Wijngaard

Langs een laantje aan de rand van het natuurgebied Zegenwerp bij Sint-Michielsgestel nestelen elk voorjaar zandbijen van de soort *Andrena clarkella*. Ik heb deze plek regelmatig bezocht in de jaren 2011 tot 2017. De eerste jaren waren de nesten geconcentreerd in een aggregatie van ongeveer 50 nesten. De laatste jaren waren de nesten wat meer verspreid. Ieder jaar waren er ook koekoeksbijen van de soort *Nomada leucophthalma* actief. Ik heb in al die jaren slechts eenmaal een mannetje *Nomada* gevonden. In het vervolg worden daarom alleen de gedragingen van de vrouwtjes beschreven.

Gemiddeld kwam het eerste *Nomada*-vrouwtje 7 dagen later dan het eerste *Andrena*-vrouwtje. De vrouwtjes van *Andrena clarkella* sluiten de nestingang bij het verlaten van het nest. De *Nomada*-vrouwtjes vliegen laag over de grond en landen regelmatig om de open en de gesloten nestingen te inspecteren.

Figuur 1. *Nomada leucophthalma* vliegt laag over de aggregatie van *Andrena clarkella* (zie de schaduw).
Foto Wopke Wijngaard.

Meestal leidt dit tot niet meer dan een paar graafbewegingen. Soms graaft een *Nomada* verder en verdwijnt dan in het nest om er een langere tijd te blijven, waarschijnlijk voor het leggen van een ei. Het kan van 10 tot 42 minuten duren voor de *Nomada* weer uit het nest naar boven komt. In 8 waarnemingen is het gemiddelde 22 minuten.

Een enkele keer heeft een *Nomada* de pech dat de eigenaresse terugkomt terwijl de *Nomada* nog in het nest zit. In dat geval wordt de *Nomada* door de *Andrena* naar buiten gewerkt.

Verder reageren *Andrena*-vrouwtjes niet op *Nomada*'s. De mannetjes van *Andrena* willen nog wel eens een *Nomada*-vrouwtje pakken, kennelijk reageren ze op alle bewegende voorwerpen van ongeveer de grootte van een *Andrena*-vrouwtje.

Als er enkele *Nomada*'s tegelijk aan het zoeken zijn, komt het regelmatig voor dat ze elkaar aanvallen. Het kan dan tot worsteling komen, die 15 seconden kan duren. Zo'n worsteling lijkt niet tot blijvende schade te leiden.

Figuur 2. *Nomada leucophthalma* vrouwtje. Foto Wopke Wijngaard.

Summary

The behaviour of *Nomada leucophthalma* females at the nests of *Andrena clarkella* is briefly described.